

Nr 44.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående försäljning av vissa kronoegendomar och upplåtande av lägenheter från sådana egendomar; given Stockholms slott den 2 februari 1923.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt i punkterna 1:o—5:o.

GUSTAF.

Sven Linders.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 2 februari 1923.

Närvarande:

Statsråden LINDQVIST, OLSSON, NOTHIN, SVENSSON, HANSSON, ÅKERMAN, LINDERS, SCHLYTER, ÖRNE.

Departementschefen, statsrådet Linders anhåller att få underställa Kungl. Maj:ts prövning vissa ärenden angående försäljning av kronoegendomar och upplåtande av lägenheter från sådana egendomar, vilka ärenden synts böra föranleda framställning till riksdagen, samt anför härom följande:

Bihang till riksdagens protokoll 1923. 1 saml. 36 häft. (Nr 44.)

1:o.

[1.]
Stora Mälby
nr 1 i Söder-
manlands
län.

Det enligt Kungl. Maj:ts brev den 18 februari 1921 från den 14 mars 1921 till statsverket indragna landsfiskalsbostället $\frac{7}{8}$ mantal Stora Mälby nr 1 i Björnlunda socken av Södermanlands län, vars årliga avkastning i avlöningsstaten beräknats till 1,530 kronor, är utarrenderat till den 14 mars 1923 mot ett årligt arrende av 1,500 kronor.

Under 1921 har å egendomen hållits arrendeuppskattning. Av instrumentet över berörda förrättning jämte därtill hörande handlingar, däribland en av t. f. distriktslantmätaren Nils Evén kopierad och kompletterad karta över egendomen och över densamma upprättad specialkarta, inhämtas bland annat följande.

Egendomen, som är belägen fyra kilometer från Björnlunda järnvägsstation, innehåller en areal av 108.946 hektar, varav 41.625 hektar tomt och åker, 1.110 hektar äng, 63.298 hektar avrösningsjord och 2.913 hektar impediment.

Uppskattningsmännen hava föreslagit, att en å egendommen belägen lägenhet Karlslund, som sedan 37 år tillbaka innehaves av skraddaren Karl Oskar Karlsson och hans hustru, måtte till dem försäljas. Å lägenheten befintliga hus, bestående av boningshus jämte ladugård samt loge och bod, ägas av Karlsson.

Den till försäljning föreslagna lägenheten omfattar å förberörda karta ägofigurerna nr 220—225 med en areal av 0.822 hektar, därav 0.488 hektar tomt och åker, 0.087 hektar ängsmark samt 0.247 hektar skogsmark.

Saluvärdet å lägenheten har uppskattats till 300 kronor.

Vederbörande *skogsstatstjänstemän* hava icke haft något att erinra mot uppskattningsmännens förslag.

Länsstyrelsen och *domänstyrelsen* hava tillstyrkt förslaget. Domänstyrelsen har tillika meddelat, att styrelsen gått i författning om egendomens skötsel och vård till den 14 mars 1924. Enligt ett på givna anledning av styrelsen från domänintendenten infordrat yttrande lämpar sig egendomen icke för styckning eller avskiljande av annan lägenhet än uppskattningsmännen föreslagit.

Departements-
chefen.

Under återopande av den förebragta utredningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att lägenheten Karlslund må med ovan angivet område från kronoegendomen $\frac{7}{8}$ mantal Stora Mälby nr 1 i Björnlunda socken av Södermanlands län försäljas enligt gällande grunder för upplåtande av egna-hemslägenheter från kronoegendomar.

2:o.

Vid utarrendering för 10 år från den 14 mars 1918 av kronoegendomen 1 mantal Tift nr 3 i Kärna socken av Östergötlands län blev egendomens utmarksskifte med därå belägna lägenheten Hagaryd undantaget från arrendet och ställt under skogsstatens förvaltning. Vid tiden för sagda utarrendering ägde Johanna Matilda Månsson å lägenheten befintliga åbyggnader, bestående av stuga, ladugård, bod och källare. Lägenheten med undantag av tomt och trädgårdsland, som disponerades av Johanna Matilda Månsson, utarrenderades för tiden till den 14 mars 1923 till en skogsarbetare mot ett årligt arrende av 25 kronor.

[2.]
Tift nr 3 i
Östergötlands
län.

I en till domänstyrelsen ställd skrift av den 2 maj 1922 har nu trädgårdsarbetaren Nils Andersson, Ånga gård, Sjösa, — med förmälan att han numera efter sin mosters, förenämnda Johanna Matilda Månssons, timade fränfälle blivit ägare av åbyggnaden vid lägenheten Hagaryd och att lägenheten tidigare innehafits av hans morfar — anhållit att få förvärva, förutom lägenheten i fråga, så mycket jord av den angränsande kronomarken, att han kunde få sin utkomst av jordbruket vid lägenheten. Andersson har i samband härmed anført, att åbyggnaden behövde repareras och sättas i stånd, varför ett egnahemslån behövde upptagas, men att sådant lån ej kunde erhållas med mindre lägenheten innehades med äganderätt.

Av handlingarna i ärendet, däribland en av extra lantmätaren J. Stånggren 1914 upprättad karta över kronoegendomen Tift nr 3, inhämtas bland annat följande.

Egendomen är belägen 8 kilometer från Linköping och 5 kilometer från Malmslättis järnvägsstation.

Lägenheten Hagaryd omfattar enligt till kartan hörande ägobeskrivning de å kartan med nr 41—47 angivna ägofigurer om tillhoppa 0.552 hektar, därav 0.522 hektar tomt och åker, 0.017 hektar avrösningsjord och 0.013 hektar impediment.

Förutnämnda utmarksskifte i övrigt, enligt ägobeskrivningen omfattande ägofigurerna nr 39 om 11.760 hektar och nr 40 om 0.030 hektar, är beläget 2 å 3 kilometer från kronoparken Malmskogen och intill lägerplatsen Malmen. Utmarksskiftet består av god skogsmark, beväxt med värdefull 60-årig tall- och granskog utom på en areal av 1 hektar, där 5—20-årig skog finnes. Jordmänen är god, lerblandad sandjord.

Sedan vederbörande *jägmästare*, *överjägmästare* och *domänintendent* ävensom *länsstyrelsen* tillstyrkt försäljning av själva lägenheten men avstyrkt försäljning av mark i övrigt, har Andersson, på av domänstyrelsen given anledning, meddelat, att han ville köpa lägenheten, även

om ytterligare mark icke kunde erhållas. Han har emellertid i samband därmed framhållit svårigheten att efter bosättning å lägenheten, med hänsyn till nu rådande arbetsbrist, kunna försörja sig i orten och därför hemställt, att han åtminstone måtte få köpa några tunnland jord av skogsmarken. Andersson har därvid erinrat, att å den lägenheten närmast angränsande skogsmarken finnes ett område om 1 $\frac{1}{2}$ å 2 tunnland, som vore så gott som kalt och där blott något enstaka träd finnes, varför området med lätthet borde kunna förvandlas till åker utan att skada gjordes å skogen.

Med anledning härav har jägmästaren på anmodan av domänstyrelsen verkställt saluvärdering av två till försäljning alternativt ifrågasatta delar av utmarksskiftet. Jägmästaren har därvid såsom lämpligt att försäljas tillsammans med lägenheten föreslagit ett till lägenheten gränsande område, bestående av förutnämnda ägofigur nr 40 samt av ägofiguren nr 39 ett område, som å kartan begränsats med en med rött dragen linje. Det sålunda till försäljning föreslagna området av skogsmarken innehåller en areal av 0.970 hektar och utgöres av god, nästan stenfri lerblandad sandjord. Som området vetter mot söder, anser jägmästaren, att det bör kunna odlas. Områdets östra del, å kartan utmärkt med nr 2, är å 0.170 hektar beväxt med 10—20-årig ungskog. Återstoden av östra delen eller 0.210 hektar utgöres av kal betesmark. Den västra delen innehåller 0.590 hektar, varav 0.030 hektar äro kala, 0.190 hektar beväxta med 10—20-årig ungskog och 0.370 hektar med 80-årig tall och gran.

Själva lägenheten, som vid arrendeuppskattning 1915 saluväderats till 265 kronor, har i maj 1922 av jägmästaren saluvärderats till 300 å 350 kronor. Skogsmarksområdet har i september 1922 av jägmästaren saluvärderats till 1,300 kronor, därav 883 kronor 35 öre för växande skog.

Överjägmästaren har förklarat att, om något område av utmarken skulle försäljas, det av jägmästaren föreslagna vore det lämpligaste. Mot jägmästarens värdering har överjägmästaren ej haft något att erinra.

Nuvarande arrendatorn av lägenheten Hagaryd har förklarat sig icke hava något att invända mot lägenhetens försäljning.

Domänstyrelsen har underställt ausökningen Kungl. Maj:ts prövning samt därvid anfört bland annat följande.

Mot en försäljning av inägorna till lägenheten Hagaryd hade domänstyrelsen i likhet med ortsmyndigheterna icke något att erinra. Då det emellertid vid upplåtelse av jordbrukslägenheter till egna hem i möjligaste mån borde tillses, att vederbörande köpare kunde få sin utkomst vid lägenheten samt ett avytttrande av

det ringa skogsområdet om 0.970 hektar från utskiftet i övrigt enligt domänstyrelsens förmenande väl låte sig göra, tillstyrkte domänstyrelsen, att berörda utmarksområde finge försäljas tillsammans med lägenheten i fråga, som således komme att få en areal av $(0.552 + 0.970 =)$ 1.522 hektar. Saluvärdet å lägenheten ansågo domänstyrelsen böra upptagas till $(350 + 1,300 =)$ 1,650 kronor. Andersson syntes enligt 1913 års egnahemsförfattning vid eventuell försäljning vara berättigad till hembud å hela det till upplåtelse till honom tillstyrkta området.

Även jag tillstyrker försäljning till Andersson av ifrågavarande lägenhet med det område, domänstyrelsen föreslagit, och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, Departements-
chefen.

att lägenheten Hagaryd må med det område, som utmärkts å i ärendet företedd karta, från kronoegendomen 1 mantal Tift nr 3 i Kärna socken av Östergötlands län försäljas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar under villkor, bland andra, att köparen på av vederbörande jägmästare godkänt sätt uppför hägnad i hela det försålda områdets gräns mot kronoegendomen.

3:o.

I punkt 5 av propositionen nr 60 till 1922 års riksdag föreslog Kungl. Maj:t riksdagen medgiva, att de lotter av kronoegendomen $\frac{3}{4}$ mantal Älmhult nr 2 Östergården i Urshults socken av Kronobergs län, som å i ärendet företedd, av vice kommissionslantmätaren A. W. Lundberg 1880 upprättad och av extra lantmätaren E. Jung 1918 kopierad och kompletterad karta betecknats med litt. D, E, F och G, måtte, var för sig med den areal, som angivits i det vid propositionen fogade utdrag av statsrådsprotokollet, försäljas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar, med förbehåll beträffande lägenheten litt. E om rätt för Amanda Pettersson ävensom för hennes moder Kristina Mård att, så länge någon av dem levde, mot en årlig avgäld av fem kronor till lägenhetens ägare, kvarbo å den å lägenheten belägna backstugan, kallad »Mårds stuga» eller Karlstorp, samt bruka kringliggande med ägofigurerna nr 315, 316 och 317 å förenämnda karta betecknade område.

[3.]
Älmhult nr 2
Östergården i
Kronobergs
län.

Riksdagen, som besvarade propositionen i skrivelse den 5 april 1922, nr 93, punkt 5, biföll försäljningsförslaget allenast beträffande lotten litt. G, i vars uppskattade saluvärde intet särskilt belopp beräknats för

skog. Riksdagen, som från domänstyrelsen inhämtat, att efter den 1919 verkställda saluvärderingen värdet av skogen å övriga tre lotter väsentligt nedgått, fann nämligen vid sådant förhållande och då saluvärdena å sistnämnda lotter till högst avsevärd del utgjordes av värdet å växande skog, sig icke böra biträda förslaget om försäljning av sistnämnda lotter; utan förklarade riksdagen sig hålla före, att ny saluvärdering av dessa lotter borde företagas, därvid borde övervägas, huruvida icke före lotternas försäljning avverkning av den å lotterna varande skogen borde ske till sådant omfång, att endast husbehovsvirke å desamma återstode.

I anledning av detta riksdagens beslut har domänstyrelsen, efter anbefallning av Kungl. Maj:t, föranstaltat om ny saluvärdering å lotterna litt. D, E och F. Av instrumentet över förrättningen, som hållits i juli 1922, inhämtas bland annat följande.

Efter av vederbörande överjägmästare och jägmästare företagen omvärdering av skogen hava lotterna åsatts följande saluvärden.

Litt.	Lägenhetens namn	Areal hektar					Saluvärde kronor	därav för skog kronor
		åker	äng	avrösningsjord	impediment	summa		
D	Myratorpet.....	3.8630	3.7640	11.4580	0.0530	19.1380	8,755	5,532
E	Nya Ryssatorpet	4.5260	3.3360	9.4300	0.1370	17.4290	6,530	2,272
F	Gamla Ryssatorpet	3.3770	3.0840	13.2720	0.1600	19.8430	8,035	4,645

Uppskattningsmännen hava — under framhållande av att i fråga om förvärv av lotterna enahanda förmånsrätter som vid uppskattningsförrättningen 1919 nu föreläge — förordat lotternas hembjudande till respektive brukare.

Däremot hava uppskattningsmännen med hänsyn till föreslagen minskning i lotternas saluvärden ansett, att avverkning av den å lotterna växande skogen före lotternas försäljning icke vore nödig. Lottinnehavarna hava jämväl hos uppskattningsmännen gjort framställning om, att med bibehållen skogstillgång få förvärva områdena i fråga.

Länsstyrelsen har icke haft något att erinra mot det upprättade förslaget till försäljning av lotterna litt. D, E och F.

Domänstyrelsen har anfört följande.

I fråga om de lotterna litt. D, E och F åsatta saluvärden hade styrelsen icke något att erinra. Någon avverkning av skog hade styrelsen dels med anledning av uppskattningsmännens uttalande och dels på grund av de utav respektive lottinnehavare framförda önskemålen icke funnit lämplig, varför styrelsen i likhet med uppskattningsmännen ansåge, att berörda lotter borde med bibehållen skogstillgång och till angivna värden hembjudas respektive innehavare.

Rätt borde tillförsäkras *dels* respektive köpare att över lotternas ägor färdas å föreslagen och å ovanberörda karta under ägofiguerna nr 259 och 373 inlagd väg, *dels ock* ägaren av lotten litt. G att över ägorna till lotterna litt. D och F färdas fram till nyssnämnda väg, varjämte vid försäljning av lotten litt. E förbehåll borde göras om rätt för ägaren av den å området belägna backstugan »Mårds stuga» att bebo densamma och därtill bruka stugan kringliggande område.

Domänstyrelsen hade gått i författning om de till försäljning föreslagna lotternas utarrendering under ett års tid till den 14 mars 1924.

Jag tillstyrker försäljning i enlighet med domänstyrelsens förslag och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva, Departements-
chefen.

att de lotter av kronoegendomen $\frac{3}{4}$ mantal Älmhult nr 2 Östergården i Urshult socken av Kronobergs län, som å ovanberörda i ärendet företedda karta betecknats med litt. D, E och F, må, var för sig med ovan angiven areal, försäljas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar, med förbehåll *dels* beträffande samtliga lotterna om rätt för kronan och övriga ägare av lotter av kronoegendomen att begagna den över lotterna litt. D, E och F föreslagna och å kartan under ägofiguerna nr 259 och 373 inlagda väg, *dels* beträffande lotterna litt. D och F om rätt för ägaren av lotten litt. G att över ägorna till lotterna litt. D och F färdas fram till nyssnämnda väg, *dels ock* beträffande lotten litt. E om rätt för Amanda Pettersson ävensom för hennes moder Kristina Mård att, så länge någon av dem lever, mot en årlig avgäld av fem kronor till lägenhetens ägare kvarbo å den å lägenheten belägna backstugan, kallad »Mårds stuga» eller Karlstorp, samt bruka kringliggande med ägofiguerna nr 315, 316 och 317 å förenämnda karta betecknade område.

4:o.

Kronoparken Vesslarp om 4,477.80 hektar är till största delen bildad genom inköp av enskilda tillhörig mark inom Örkeneds och Glimåkra socknar av Kristianstads län jämlikt av Kungl. Maj:t den 17 juli 1885 och senare meddelade beslut. Med kronoparken hava vid olika tillfällen, med början 1900, jämväl vissa kronoegendomar förenats, däri-

[4.]
Kronoparken
Vesslarp i
Blekinge län.

bland kronoegendomen 1 mantal Edema nr 1 i Örkeneds socken — med undantag dock av vissa jämlikt kungl. brev den 26 maj 1911 upplåtna lägenheter.

Vid den inspektion, som i juli 1922 förrättades inom Blekinge län av chefen för domänstyrelsen, har förslag väckts om försäljning av å kronoparken belägna arrendelotten nr 38, Skärvatorpet, vars stamfastighet är förenämnda 1 mantal Edema nr 1. I inspektionsprotokollet har antecknats, att husen vore mycket dåliga, att jorden, som vore mycket stenig, ej vore värd nybyggnad, att innehavaren av torpet Sven Persson förklarar sig önska förvärva äganderätten till torpet samt att torpet låge i en utkant av kronoparken.

Sven Persson, som är mindre bemedlad, har arrenderat torpet under en tid av omkring 40 år. Före honom har hans fader innehaft arrendet.

För tiden 14 mars 1922—14 mars 1923 är arrendet bestämt till 120 kronor.

Enligt av vederbörande *jägmästare* upprättat förslag skulle det till försäljning avsedda området — utmärkt med röda linjer å en av extra jägmästaren B. O. Jungstedt 1922 över torpet upprättad karta — omfatta här nedan angivna arealer, som av jägmästaren åsatts följande värden:

åker	3.65 hektar å 200 kronor	kronor	730:—
äng	0.14 » » 100 »	»	14:—
betesmark	7.73 » » 60 »	»	463:80
impediment	0.29 » utan värde		—
Summa 11.81 hektar		kronor	1,207:80
växande skog		»	455:—
		kronor	1,662:80,

eller i runt tal 1,700 kronor, i vilket belopp jämväl inräknats å torpet befintliga, kronan tillhöriga byggnader, bestående av ett boningshus och ett uthus, båda av dålig beskaffenhet.

Överjägmästaren har ansett, att vid försäljningen borde medtagas en med värdefull skog bevuxen markremsa, som är belägen mellan torpet och kronoparkens rågång i öster, därvid kronan före försäljningen lämpligen borde avverka större delen av skogen.

Jägmästaren har med anledning härav meddelat, att den av överjägmästaren till försäljning föreslagna markremsan vore stenbunden och blockig, utan värde som betesmark samt i huvudsak beväxt med 25—

50-årig skog, som för närvarande icke lämpligen borde avverkas. Genom det till minst 3,500 kronor uppgående skogsvärdet skulle köpet i hög grad försvåras för den nuvarande brukaren, som förklarar sig icke önska förvärva området ifråga.

Domänstyrelsen har tillstyrkt försäljningen av torpet med det av jägmästaren föreslagna området samt förklarar sig icke hava något att erinra mot det av jägmästaren uppskattade värdet av 1,700 kronor. Styrelsen har tillika meddelat, att torpet ej vore behöfligt för kronoparkens skötsel.

Jag anser mig böra biträda den föreslagna försäljningen av torpet med det av jägmästaren föreslagna och av domänstyrelsen tillstyrkta området samt hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

Departements-
chefen.

att av det i kronoparken Vesslarp ingående hemmanet 1 mantal Edema nr 1 i Örkeneds socken av Blekinge län torpet Skärvatorpet må med det område, som med röda linjer utmärkts å ovan omförmälda karta, från stamfastigheten frånskiljas och i enlighet med gällande grunder för upplåtelse av egna hemslägenheter från kronoegendomar försäljas under villkor, bland andra,

att köparen på av vederbörande jägmästare godkänt sätt uppför hägnad i hela det försälda områdets gräns mot kronoparken, samt

att kronan såväl som köparen av kronans virke tillförsäkras rätt att forsla sådant virke över det försälda området.

5:o.

Kronoegendomen $\frac{9}{16}$ mantal Gånarp nr 4 i Tostarps socken av Kristianstads län är utarrenderad till den 14 mars 1924 mot ett årligt arrende av 1,000 kronor.

[5.]
Gånarp nr 4
i Kristian-
stads län.

Under 1921 har å egendomen hållits uppskattningsförrättning. Av instrumentet häröver med därtill hörande handlingar, däribland en av distriktslantmätaren Th. Haeffner Flodman 1921 över egendomen upprättad karta med beskrivning, inhämtas bland annat följande.

Bihang till riksdagens protokoll 1923. 1 saml. 36 häft. (Nr 44). 2

Egendomen, som är belägen omkring 6 kilometer från Ängelholm, innehåller en areal av 66.5620 hektar.

Uppskattningsmännen hava hemställt, att en ägofigurerna nr 73, 75—86, 88—94 å kartan omfattande lägenhet skulle från egendomen avskiljas och hembjudas nuvarande innehavaren Johan Persson, som vore ägare till de å lägenheten befintliga byggnaderna.

Lägenheten omfattar en areal av 4.2860 hektar, därav 2.3170 hektar åker och 1.9690 hektar odlingsmark.

Det av uppskattningsmännen lägenheten åsatta saluvärdet utgör 1,460 kronor. Annan lägenhet eller torp finnes ej å egendomen.

Vederbörande jägmästare och överjägmästare, länsstyrelsen samt domänstyrelsen hava tillstyrkt uppskattningsmännens försäljningsförslag.

Departements-
chefen.

Även jag biträder detsamma och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att förenämnda lägenhet om 4.2860 hektar må från kronoegendomen $\frac{9}{16}$ mantal Gånarp nr 4 i Tostarps socken av Kristianstads län försäljas enligt gällande grunder för upplåtande av egnahemslägenheter från kronoegendomar.

Statsrådets övriga ledamöter instämma i vad departementschefen hemställt uti de under 1:0—5:0 här ovan antecknade ärenden. Hans Maj:t Konungen behagar härtill lämna bifall samt förordnar, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Nils Flodman.